

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364”(477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

Кошуцька Орина Олександрівна, Тучак Олександра Іванівна ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	191
Кривінок Вікторія, Сергієнко Юлія РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ТА РОЗПОДІЛ МАЙНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	195
Кривуля Єлизавета Олександрівна, ПРОБЛЕМИ МЕДІАЦІЇ В СІМЕЙНИХ СПОРАХ	199
Ліщук Софія Олександрівна, ЗАХИСТ ГІДНОСТІ, ЧЕСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ОСІБ	203
Маркасова Лілія Вячеславівна, РИМСЬКЕ ПРАВО СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ	207
Матвєєва Олена Андріївна, ПРАВО НА НАДАННЯ ДОСТУПУ ДО ІНТЕРНЕТУ.....	212
Мельник Тетяна Романівна, ПРАВА ПРИВАТНИХ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА КОМПЕНСАЦІЮ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ.....	216
Мерчанський Іван Русланович, ОСОБЛИВОСТІ УСИНОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ ..	218
Нестерук Катерина Олегівна, НЕДОТОРКАНИСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ В ЦИФРОВУ ДОБУ (ПРАКТИКА ЄСПЛ)	221
Новак Юлія Іванівна, ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ РІШЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	224
Паньковець Євгеній Степанович, ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВА НА СПІЛКУВАННЯ З ОДНИМ ІЗ БАТЬКІВ, ЯКИЙ ПРОЖИВАЄ ОКРЕМО, В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	228
Полегенька Вікторія Сергіївна, Ковбасюк Владислав Олександрович, ПИТАННЯ АЛІМЕНТНИХ ВІДНОСИН В СУЧАСНИХ УМОВАХ	232
Рабоча Олександра Юрійвна, Постояк Катерина Миколаївна МІЖНАРОДНЕ УСИНОВЛЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГОЛЮВАННЯ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ.	235
Рошиян Аліна Юрійвна, Давиденко Ангеліна Максимівна, ВИРІШЕННЯ БАТЬКАМИ ПИТАНЬ ЩОДО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ	238
Сковородецька Тетяна Віталіївна, ПРАВОВІДАНІСТЬ ТА ДІЄЗДАНІСТЬ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА РИМСЬКИМ ПРИВАТНИМ ПРАВОМ	244

ність прав і можливостей для всіх членів суспільства, незалежно від їхнього соціального статусу чи фізичних характеристик.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Агафонов С. А. Основи римського приватного права. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2006. 141 с.
2. Основи римського приватного права: Підручник За заг. ред. В. І. Борисової та Л. М. Баранової. Х.: Право, 2008. 224 с.
3. Підпригора О. А. Римське приватне право: Підруч. для студ. юрид. спец. вищих навч. закладів. Вид. 3-тє, перероб. та доп. К.: Ін Юре, 2001. 440 с.

Сомок Данійл Миколайович,

студент 1 курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: к.ю.н., доцентка Токарева В. О.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДДАЛЕНОЇ БІОМЕТРИЧНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Сучасний світ стрімко змінюється, і технології займають дедалі важливіше місце в нашому повсякденні. Одним із таких інноваційних рішень є дистанційна біометрична ідентифікація, що дозволяє підтвердити особу за допомогою біометричних характеристик – відбитків пальців, розпізнавання обличчя, голосу або райдужної оболонки ока – без необхідності фізичної присутності. У контексті зростаючої цифровізації та потреби в підвищенні рівня безпеки ця технологія набуває широкої популярності, але її застосування потребує ретельного правового регулювання.

Сучасний український закон «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» від 20 листопада 2012 року № 5492-VI визначає біометричні дані як набір характеристик людини, що мають достатню стабільність і дозволяють відрізнити одну особу від іншої [1].

До біометричних даних належать відцифровані підпис, зображення обличчя та відбитки пальців. Загалом, обробка таких даних заборонена згідно з ч. 1 ст. 7 Закону України «Про захист персональних

даних», однак можливі винятки, за яких обробка дозволена, зокрема для захисту життєво важливих інтересів особи або на підставі значного суспільного інтересу (ч. 2 ст. 7 цього Закону). Таким чином, обробка біометричних даних, як-от розпізнавання обличчя, має відбуватися відповідно до чинного законодавства, що відповідає вимогам ЄС.

Законопроект ЄС про штучний інтелект від 18 червня 2021 р. відносить технології розпізнавання обличчя до категорії технологій із високим рівнем ризику для прав і свобод людини та встановлення загальної заборони на використання таких технологій, за виключенням чітко визначених випадків [2].

За правилами Загального регламенту захисту даних (GDPR) біометричні дані класифікуються як особливий вид персональної інформації, що отримується шляхом обробки фізичних, фізіологічних або поведінкових характеристик людини, таких як зображення обличчя або відбитки пальців, що дозволяють чітко ідентифікувати людину. GDPR здебільшого забороняє обробку біометричних даних у режимі реального часу та запроваджує додаткові обмеження на їх використання. Заборона діє лише тоді, коли людину можна ідентифікувати; отже, принципи захисту даних не поширюються на анонімну інформацію або дані, які стали анонімними настільки, що ідентифікувати особу більше неможливо [3]. Це породжує питання щодо можливості ідентифікації осіб у масках під час пандемії: з одного боку, збір зображень обличчя в масці не порушує вимог GDPR щодо обробки біометричних даних, але з іншого – це може спричинити збір іншої інформації, що також є персональними даними (наприклад, хода чи особливості фігури).

Розвиток технологій 3D-друку, ймовірно, дозволить створювати маски для підміни особи, що підвищує ризики зловживання біометричними даними. З огляду на це, використання даних для ідентифікації правопорушників на основі технологій розпізнавання обличчя варто обмежити законодавчо. Хоча штучний інтелект здатний швидко знайти ймовірний збіг, остаточне рішення має приймати людина.

Технології розпізнавання обличчя наразі не позбавлені упередженості: наприклад, обличчя білих чоловіків розпізнаються точніше, ніж білих жінок, а загалом точність розпізнавання обличчя світлої шкіри вища, ніж темної. Проблема упередженості лише підкреслює головну загрозу – можливе порушення прав і свобод людини.

На сьогодні залишається відкритим питання відповідальності за несанкціоноване отримання інформації з біометричних баз даних, оскільки такі випадки вже відомі. Наприклад, у 2020 році компанію Facebook звинуватили у зборі біометричних даних користувачів через Instagram шляхом створення «шаблону обличчя», який зберігається у базі даних на невизначений термін і використовується для технології розпізнавання облич.

Непередбачувані соціальні наслідки використання технологій розпізнавання обличчя та необмежені можливості для зловживання правами людини зумовлюють необхідність розробки відповідної правової бази у стислі строки [4]. Помилки у комп'ютерних методах ідентифікації осіб можуть мати серйозні наслідки для суспільства, зокрема під час визначення правопорушників. Такі помилки можуть порушувати політичні та соціальні права громадян, особливо у випадках реалізації права на участь у політичних зібраннях. Крім того, використання технологій розпізнавання обличчя торговими компаніями для автоматизованого просування товарів може призводити до порушення прав споживачів.

Отож, дистанційна біометрична ідентифікація – це технологія майбутнього, яка вже сьогодні знаходить своє застосування у різних сферах. Водночас, її використання потребує чіткого правового регулювання та дотримання всіх норм законодавства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончаренко В. О. Правове регулювання використання технологій розпізнавання обличчя. *Часопис цивілістики*. 2021. Вип. 41. С. 56-60.
2. Токарева В. О. Правове регулювання застосування систем віддаленої біометричної ідентифікації в ЄС. *Приватне та публічне право*. 2023. № 2. С. 3-8.
3. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Категорія «Інтернет речей» та цивільні правовідносини. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». Т. 20. 2017. С. 169–177.
4. Некіт К. Г. Персональні дані та індустріальні дані як об'єкти права власності: оцінка можливостей. *Часопис цивілістики*. 2020. № 36. С. 57–65.